

Мария Илиева

ТРАДИЦИЯ В НАУКАТА

На 4 и 5 юни 1998 г. във Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий” за пети път се състоя научна сесия по проблемите на българската разговорна реч. Тази година сесията беше с международно участие и организаторите се надяват това да стане традиция.

Сесията беше открита от професор Русин Русинов – председател на всички проведени досега сесии. В експозето си той се спря накратко върху заслугите на катедрата по български език и на нейните бивши и настоящи членове за изследването на сложното явление жива, променяща се реч. Особено внимание бе обърнато върху заслугите на проф. Д. Чизмаров – първи ръководител на комплексната група по книжовно-разговорна реч към катедрата, на доц. Хр. Станева, гл. ас. Р. Йосифова и др. В словото си проф. Русинов предложи Петата, международна сесия по проблемите на разговорната реч, да бъде посветена на проф. д-р ф. н. Ст. Георгиев – един от основателите на университета и на катедрата по съвременен български език, което бе прието от присъстващите с одобрение.

Към участниците в сесията бяха поднесени приветствия от ректора на университета доц. д-р Иван Стоянов и от декана на Филологическия факултет доц. д-р Н. Даскалов. С тънко чувство за хумор двамата поздравиха участниците за избора на проблема, като подчертаха значимостта на изследваното явление в развитието на съвременното ни общество.

За актуалността на избраната тема свидетелстват направените 55 заявки за участие. Въпреки че по различни причини доклади прочетоха 32 участници, техният брой трябва да се приеме за значителен предвид ограничената проблематика на сесията. Самата сесия протече в четири заседания, разположени в два дена. Участие взеха учени от Велико Търново, София, Пловдив, Смолян, Благоевград – М. Виденов, Хр. Пантелеева, Хр. Станева, Р. Влахова, Д. Милиева, К. Цанков, В. Вътов, Ст. Буров, Е. Меракова, М. Петрова и др. Към утвърдените учени се прибавиха и докладите на по-младите техни колеги – асистенти и аспиранти към отделните вузове, както и на някои студенти във Великотърновския университет.

Конференцията бе почетена от Весна Половина (Югославия), която прочете доклад за методологическите проблеми на корпуса на разговорния език.

С особен интерес бяха посрещнати докладите и изказванията на Иван Стоянов и Елза Стоянова от Украйна. Наблюденията на двамата учени посочват, че сред нашите сънародници в Украйна битува един език, който е наддиалектен и се стреми да обслужва интелектуално всички български общности независимо от техния регионален начин на битово общуване. Него те наричат бесарабско българско койне.

Множество въпроси предизвика и докладът на Хетил Ро Хауге (Норвегия) и гл. ас. Йовка Тишева от Софийския университет “Св. Климент Охридски” на тема “Съюзи за противопоставяне в ролята на прагматични частици”. Оценка бяха, че докладът е в контекста на едно модерно изследване на езика и че перспективите за развитие на лингвистиката са в посока към прагматиката.

Тематиката на докладите беше разнообразна: от фонетичните особености (Р. Йосифова), през лексикалните и фразеологичните наблюдения (Хр. Пантелеева, Е. Меракова, М. Григорова, Д. Милиева, Б. Попов), до структурните явления в морфологията (Л. Кирова, М. Илиева). Най-много от докладите обаче бяха посветени на синтаксиса на разговорната реч, което доказва класификационно-определящата роля на синтактичните особености за идентифицирането на това яв-

ление (В. Вътов, А. Ангелов, Цв. Венкова, Г. Карабелова, М. Георгиева, Димитрия Георгиева). Част от докладите обърнаха внимание върху експанзията на разговорната реч по посока към медийното пространство (Хр. Станева, К. Цанков), като оценките не бяха еднозначни. Прочетените доклади разглеждаха разговорната реч чрез взаимоотношенията диалект — книжовно, интердиалект — книжовно. Аспектите бяха няколко: функционалистикичен, социолингвистичен, структурно-семантичен, семиотичен. Различните гледни точки и методи на участниците породиха оживена дискусия. Отново бе подложено на обсъждане понятието “разговорна реч” и отношението му към “книжовно-разговорна реч” и “битово-разговорна реч”. Главен защитник на понятието за книжовно-разговорна реч бе доц. Хр. Станева, която каза, че това понятие води началото си от П. Калканджиев (1939 г.) и се е утвърдило в изследванията на комплексната група по книжовно-разговорна реч във Великотърновския университет, както и в докладите от предишните четири сесии. Възраженията бяха основно от страна на социолингвистите, водени от М. Виденов, според когото разговорната реч не може да бъде книжовна, а трябва да се говори за интердиалект като наддиалектна формация. Дискусията отново потвърди, че в науката нищо не е еднозначно, че ползата от такива срещи е огромна, защото те дават възможност не само за директно изказване на мнението, но и за оценка на постигнатото и за нови идеи за по-нататъшна работа. Всичко това бе обобщено в заключителните думи на Хр. Станева. Тя пожела на участниците здраве и до нови срещи след две или три години на поредната Шеста научна сесия.

Учените се разделиха с увереността, че срещата е била ползотворна.